

KINNITATUD

7 Kassi lastehoid

Direktor Nadezda Olshevskaya

Käskkiri nr 2-8/26

LASTEAIA LUGU.

Lasteaed 7 Kassi avati 2021. aastal ja oli tol ajal ainus lasteaed Eestis, kus töötas Montessori õpetaja rahvusvahelise AMI sertifikaadiga.

Algusest peale on lasteaed tegutsenud kakskeelsena, eesti- ja venekeelsete laste jaoks. Lasteaias on üks rühm 2,5–7-aastastele lastele.

Alates 2025. aasta veebruarist asub lasteaed uues hubases ruumis vaikse elurajooni keskel, Mäealuse tänaval 9.

LIIK JA ERIPÄRA.

Meie õppeprogramm põhineb pedagoogilise süsteemi filosoofilistel ja psühholoogilistel alustel, mille töötas välja Itaalia teadlane, pedagoog ja psühholoog Maria Montessori 20. sajandil.

Maria Montessori nimetas oma pedagoogikat teaduslikuks, st selliseks, mis tugineb tema aja eksperimentaalteaduse saavutustele. Järgides seda traditsiooni, on tänapäeva Montessori-lasteaiad, mis on kujunenud uutes sotsiaal-kultuurilistes tingimustes, omaks võtnud nüüdisaegse teaduse ja kultuuri saavutused, eriti psühholoogia ja pedagoogika vallas, säilitades samas oma humanistliku suuna ning konstruktiivse lähenemise laste haridusele.

Õppeaasta lasteaias kestab 01. septembrist kuni 31. Augustini.

7 Kassi Lasteaed on avatud 8.30 - 17.00.

MONTESSORI LASTEAIA ÕPPEPROTSESSI PEAMISED PÕHIMÕTTED.

Õpe ja kasvatus Montessori lasteaias põhineb järgmistele põhimõtetele:

1. Õpikeskkonna loomine, mis hõlmab lapse võimalusi, kultuurilisi ja rahvuslikke traditsioone ning esteetilisi nõudeid arvestavat ruumi; erinevas vanuses laste rühma (2,5–7 aastat); ning ettevalmistatud õpetajat.
2. Õppematerjalide olemasolu.
3. Lastele vabaduse andmine kõigis tegevustes:
 - vabadus valida materjali;
 - vabadus valida tööaega ja töö kestust;
 - vabadus valida töökoht;
 - vabadus valida töökaaslane või töökaaslased;
 - vabadus suhelda õpetaja või teiste lastega.
4. Reegli järgimine: „Kasuta oma vabadust, kuid ära sega teisi.“
5. Õpetajate loodud õhkkond, mis toetab heatahtlikkust, usaldust, koostööd ja iga lapse aktsepteerimist.
6. Õpetaja vaatleb lapsi ja vajadusel aitab neid iseseisva õppimise protsessis.
7. Õpetaja valmistab ette ja viib läbi ühiseid temaatilisi tegevusi erinevates teadmiste valdkondades, milles lapsed osalevad oma valiku ja soovi järgi.

Samas määratakse kindlaks õppeprogrammi põhisisu, materjali esitamise järjekord ja teemade ligikaudne jaotus aasta jooksul.

Montessori lasteaias õppimisel ei eeldada, et iga laps omandab kindla hulga teadmisi ühtse, kõigile ühise programmi järgi.

Montessori lasteaia õppe sisu ja teadmiste maht määratakse programmiraamidega: miinimum vastab tavapärase lasteaia õppekavale ning maksimum – konkreetse rühma Montessori õpetaja koostatud programmile.

Aasta programmi koostades lähtub õpetaja kogu rühma ja iga lapse arengutasemest ning võimalustest. Õppimise tempo võib olla erinev nii samaealistel lastel kui ka ühel lapsel eri valdkondades. Õpetaja jälgib pidevalt iga lapse arengut ja pakub vajadusel õigeaegset tuge.

Seejuures ei võrrelda lapse saavutuste taset pidevalt traditsioonilise programmi nõuetega. Selline võrdlus ja vajadusel korrigeerimine toimub alles viimasel lasteaia aastal enne kooli üleminekut.

Meie kogemus näitab, et sellest on täiesti piisav, sest tavaliselt ületavad tasakaaluka psüühikaga lapsed traditsioonilised normid märkimisväärselt, ja isegi arengus mahajäänud lapsed omandavad oma vanusele vajalikud teadmised, oskused ja vilumused.

Omandatavate teadmiste maht sõltub iga lapse individuaalsetest võimalustest. Õpetaja ülesanne on luua lapsele võimalus omandada **temale optimaalne hulk teadmisi**, neid iseseisvate ja süsteemsete harjutuste kaudu kinnistada ja süvendada.

Erilist tähelepanu pööratakse lastele, kellel on **õpiraskused või arengu eripärad**. Nende jaoks koostatakse individuaalsed õppeprogrammid, mida võib aasta jooksul muuta vastavalt lapse edenemisele ja arengule.

LASTE TEGEVUSTE KORRALDUS 7 KASSI MONTESSORI LASTEHOIUS.

Vabad tegevused ei ole eelnevalt planeeritud ning sõltuvad täielikult laste tahtest, huvidest ja meeleolust. Õpetaja loob lapse arengut toetava keskkonna, kus laps saab vabalt valida tegevuse sisu, kestuse, koha ja tööviisi.

Individuaalsed tegevused kavandab õpetaja oma igapäevaste ja süstemaatiliste vaatluste põhjal, arvestades iga lapse arengutaset, huve ja töötempot. Õpetaja analüüsib regulaarselt lapse saavutusi, tuvastab võimalikud arenguvajadused ning planeerib vastavalt sellele:

- uute materjalide ja oskuste esitlemise;
- varem õpitud teemade kordamise;
- täiendavate harjutuste pakkumise.

Õpetaja eesmärk on toetada lapse iseseisvat õppimist ja arengut, samas säilib lapse õigus vabalt valida tegevuse sisu ja viis.

Rühmategevused kavandatakse vastavalt lasteasutuse õppekavale. Koostatakse kuu- ja nädalahõlmad tööplaanid, mis on kohustuslikud, kuid paindlikud. Nädalaks kavandatud teemat võib käsitleda varem või hiljem, sõltuvalt laste huvidest, meeleolust või ootamatutest sündmustest, mis äratavad laste tähelepanu mõne muu teema vastu.

Õpetaja ülesanne on tagada õppeprotsessi järjepidevus, toetades samal ajal iga lapse loomulikku huvi, uudishimu ja sisemist motivatsiooni õppida.

7 KASSI MONTESSORI LASTEHOIU ÕPPEKAVA PEAMISED KOMPONENDID.

1. Praktilise elu oskuste arendamine.

1.1. Sisu.

Lapse esimestel eluaastatel on liikumine tema loomulik vajadus ja viis maailma tundma õppida. Liikumise kaudu õpib laps oma keha kasutama, tegutsema teadlikult ja suhtlema ümbritseva keskkonnaga. Selle arenguetaapi jooksul on laps eriti vastuvõtlik täpsete ja sihipäraste liigutuste õppimisele.

Montessori pedagoogikas toetatakse lapse loomulikku arengut ettevalmistatud keskkonna kaudu. See tähendab, et kõik vahendid, mööbel ja tegevused on valitud lapse suuruse, jõu ja huvide järgi. Lapsele pakutakse mitmekesiseid

võimalusi harjutada liigutuste täpsust ja iseseisvust.

Praktilise elu harjutused on pärit igapäevaelust – näiteks enda eest hoolitsemine, toidu valmistamine, riietumine, koristamine ja teiste aitamine. Laps õpib neid tegevusi samm-sammult, õpetaja juhendamisel ja oma tempos. Kui laps omandab oskuse tegutseda iseseisvalt, kasvab tema enesekindlus, vastutustunne ja koostööoskus.

Õpetaja roll on näidata tegevusi aeglaselt ja selgelt, et laps mõistaks iga sammu eesmärgi ja saaks seda iseseisvalt korrata. Lapsele on oluline kogeda edu ja rõõmu oma tegevusest.

Korra ja selguse hoidmine keskkonnas toetab lapse sisemise korra ja rahu arengut. Kui laps suudab oma keskkonnas orienteeruda ja tegutseda ilma täiskasvanu pideva abita, on tal rohkem energiat loovuseks ja sotsiaalsete oskuste arenguks.

1.2. Praktilise elu oskuste harjutuste eesmärgid:

- anda lapsele võimaluse rahuldada oma loomulikku liikumisvajadust; seejuures õpib ta kontrollima ja koordineerima oma liigutusi;
- pakkuda lapsele esimest kogemust tegevusest kui terviklikust protsessist, millel on algus, keskpaik ja lõpp;
- aidata lapsel mõista tegevust kui mitmest etapist koosnevat järjestatud protsessi;
- anda lapsele õiguse ja vabaduse valida ise tegevus, töökoht ja selle kestus;
- toetada lapse iseseisvuse ja sõltumatuse arengut täiskasvanust, tugevdades seeläbi tema eneseväärikust ja enesehinnangut;
- valmistada last kaudselt ette tööks kõigi teiste õppe- ja arengumaterjalidega.

1.3. Praktilise elu oskuste harjutuste jaotus.

1.3.1. Sissejuhatavad ehk eelharjutused:

- Liikumine rühmaruumis (orienteerumine ruumis; ettevaatlik liikumine, et mitte esemeid puutuda; vaikne liikumine, et mitte teisi segada).
- Esemete kandmine (tool, laud, vaip, väikesed esemed).
- Avamine ja sulgemine (tuubid, purgid, ukSED).
- Vaipa lahtirullimine ja kokkurullimine.
- Voltimine ja pakkimine (salvrätikute voltimine; eseme pakkimine paberisse).
- Valamine ja tõstmine (lusikaga terade tõstmine; terade valamine kannust; vee valamine kannust).

1.3.2. Enese eest hoolitsemise harjutused:

- Erinevat tüüpi kinnituste avamine ja sulgemine (nööbid, tõmblukk, trukid, paelad, nööpnõelad, krõpsud, konksud, vööd ja pandlad)
- Käte pesemine
- Pesupes

- Jalanõude puhastamine
- Peegli kasutamine
- Puu- ja köögiviljade koorimine ja lõikamine
- Taina valmistamine ja küpsetamine
- Keskkonna eest hoolitsemise harjutused
- Tolmu pühkimine
- Pühkimine (laualt ja põrandalt)
- Pesemine (laua, nõude)
- Triikimine
- Lillede eest hoolitsemine (toataimed, lõikelilled)

1.3.3. Erivormilised liikumisharjutused.

- Kauni ja graatsilise kõnnaku arendamine ning tasakaalutunde kujundamine (kõnd joonel, esemete kandmine)
- Vaikuse ja liikumatusse jäämise oskus („Vaikuse mäng“)

1.3.4. Eeldatavad õpitulemused,

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena laps:

- hoolitseb iseseisvalt oma isikliku hügieeni ja välimuse eest;
- riietub ja korrastab oma riideid vastavalt eale;
- kasutab viisakalt söögiriistu ning järgib lauakombeid;
- hoiab korras oma töökoha ja rühmaruumi;
- kasutab igapäevaseid töövahendeid ohutult ja eesmärgipäraselt;
- liigub ettevalmistatud keskkonnas iseseisvalt ning vastutustundlikult;
- planeerib ja viib alustatud tegevuse võimalusel lõpule;
- hoolitseb taimede, loomade ja ümbritseva keskkonna eest;
- arvestab teiste laste töö ja isikliku ruumiga;
- tunneb rõõmu iseseisvast tegutsemisest ning kogeb eduelamust.

2. Meelte arendamine (sensoorne kasvatus).

2.1. Sisu.

Oluliseks aluseks lapse tunnetuslikule arengule on tema meele- ja motoorikaareng.

Spetsiaalse didaktilise materjaliga tehtavad harjutused loovad lapsele taju- ja kogemusliku aluse vaimsele arengule, kujundavad arusaama teda ümbritsevate esemete omadustest ja mitmekesisusest ning arendavad oskust võrrelda, üldistada, eristada ja liigitada.

Need tegevused valmistavad last ette muusika, matemaatika, ühiskonna- ja loodusteaduste (geograafia, ajaloo, astronoomia, füüsika, keemia, bioloogia) õppimiseks.

Meeleharjutused on üles ehitatud nii, et laps saab arendada oma erinevaid meeli — näiteks kompimist, maitset, lõhna-, nägemis- ja kuulmistaju.

Nende harjutuste kaudu õpib laps kuulama vaikust ja helisid, eristama kaalu, värve ja kujundeid, ning tunnetama ümbritsevat maailma oma meelte kaudu terviklikumalt ja teadlikumalt.

2.2. Sensorsete oskuste harjutuste jaotus.

2.2.1. Kolmes suunas suuruste eristamise arendamine – lapse oskus võrrelda esemeid pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi; vastavate mõistete tundmine, sealhulgas võrdlus- ja ülivõrde kasutamine.

- Nupusilindrite komplekt 1–4
- Roosa torn
- Pruun trepp
- Punased pulgad

2.2.2. Tutvumine põhivärvide ja segavärvidega ning nende heledusastmetega. Arendada lapse oskust võrrelda ja eristada värve, järjestada ühe värvi toone heledusastme järgi; vastavate mõistete kasutamine.

- Värvitahvlite kastid nr 1–3

2.2.3. Taktiilsete aistingute arendamine – oskus tunnetada erinevaid pindu katsudes, võrrelda neid ja järjestada erineva karedusastme järgi; vastavate mõistete kasutamine.

- Taktiilsed lauakesed
- Karedad (taktiilsed) tahvlid
- Kangakast

2.2.4. Kuulmisaistingute arendamine – oskus eristada helisid erineva tugevuse ja kõrguse järgi, võrrelda ja järjestada neid; vastavate mõistete kasutamine.

- Helitopsid
- Muusikalised kellukesed
- Löökpillide komplekt

2.2.5. Haistmisaistingute arendamine – tutvumine erinevate lõhnadega, lõhnaainete, taimede ja vürtside nimedega.

- Lõhnakarbide komplekt

2.2.6. Stereognostilise tunde arendamine – oskus ära tunda esemete kuju katsudes, tutvumine erinevate geomeetriliste kujundite ja kehadega ning nende nimetustega; oskus leida geomeetrilisi vorme ümbritsevast keskkonnast.

- Geomeetriliste kujundite kapp
- Erineva kõrgusega värviliste silindrite komplekt
- Geomeetriliste kehade komplekt
- Kast või kott sorteeritavate esemete jaoks

2.2.7. Ettevalmistus matemaatika õppimiseks.

- Konstruktiivsed kolmnurgad
- Binomiaalne ja trinomiasaalne kuub

2.2.8. Eeldatavad õpitulemused.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena laps:

- kasutab oma meeli ümbritseva maailma uurimiseks;
- märkab esemete sarnasusi ja erinevusi;
- võrdleb suurust, kuju, värvi, pikkust, laiust, kaalu ja temperatuuri;
- eristab erinevaid helisid, lõhnu, maitseid ja pinnastruktuure;
- järjestab esemeid ühe või mitme tunnuse alusel;
- kasutab sensoorset õppematerjali iseseisvalt ja eesmärgipäraselt;
- arendab tähelepanu, keskendumisvõimet ja täpsust;
- kasutab sensoorsete kogemuste kirjeldamisel sobivat sõnavara;
- loob seoseid erinevate meelte kaudu saadud kogemuste vahel.

3. Matemaatika.

3.1. Sisu.

Maria Montessori nimetas inimõistus matemaatiliseks, mis tähendab, et matemaatika on inimestele omane ja tihedalt seotud nende eluga. Kogu inimkultuur ja eriti kõrgelt arenenud tehnoloogia ja tööstus põhinevad matemaatilisel. Matemaatilised materjalid on tihedas seoses meelematerjalidega ning arvestavad lapse sensomotoorseid vajadusi. Arvukad harjutused võimaldavad lapsel iseseisvalt teha hämmastavaid avastusi, omandada matemaatikas vajalikku täpset lähenemist ja õppida abstraktselt mõtlema. Tänu konkreetsele materjalile suudavad isegi nooremad lapsed lahendada keerulisi ülesandeid. Matemaatilised materjalid on üles ehitatud nii, et neis on nähtav seos aritmeetika ja geomeetria vahel, mis vastab ka inimkonna matemaatiliste teadmiste ajaloolisele arengule.

3.2. Viis peamist matemaatiliste materjalide rühma.

3.2.1. Arvutega 1–10 tutvumine:

Hulgad ühest kümneni. Numbrid 1–9, 0 ja arv 10. hulkade ja vastavate numbrite seostamine kümne piires. Tagurpidi lugemine. Arvude võrdlemine.

- Punane-sinised arvustuspulgad
- Liivapaberinumbrid
- Spindlikarp (arvustuspulgad)
- Numbriplaadid ja loendurid

3.2.2. Kümnenüsteemiga tutvumine.

Hulkade ja sümbolite tutvustamine: ühelised, kümnelised, sajased, tuhandelised. Mitmekohaliste arvude moodustamine. Liitmine, lahutamine, korrutamine ühekohalise arvuga, jagamine ühekohalise ja kahekohalise arvuga.

- Nubrikaardid 1-9000
- Kuldsete helmeste komplekt

- Märgimäng
- väike arvelaud

3.2.3. Järjestikuse loendamise omandamine.

Hulkade ja sümbolite tutvustamine arvudest 11 kuni 19, edasi kuni 99.

Üldlevinud nimetuste õppimine arvudele 11–100. Arvude 11–100 koostise mõistmine. Järjestikune loendamine 100 ja 1000 piires. Arvude lugemine ja kirjutamine 100 ja 1000 piires.

- Loendamistahvlid koos helmestega (Séguini tahvlid)
- Loendamiskettid
- Sajatahvel

3.2.4. Oluliste aritmeetiliste tehete uurimine ja meeldejäätmine.

Ühekohaliste arvude liitmine ja korrutamine ning nende pöördtehted

lahutamine ja jagamine. Tehetevaheliste seoste mõistmine ning

komponentide omavaheline seotus. Liitmise ja korrutamise kommutatiivsed omadused. Tehted arvuga 1 ja 0.

- Arvutamismängud «Liitmismadu» ja «Lahutamismadu»
- Liitmistahvel ja numbriribad
- Lahutamistahvel ja numbriribad
- Korrutusplaat ja helmed
- Jagamistahvel ja helmed
- Liitmis-, lahutamis-, korrutus- ja jagamistabelid

3.2.5. Murdudega tutvumine: Murdude tähenduse mõistmine. Murdude võrdlemine, nimetamine ja kirjutamine. Lihtsate aritmeetiliste tehetete sooritamine murdudega.

- Murruringid

3.2.6. Eeldatavad õpitulemused.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena laps:

- loendab, võrdleb ja järjestab hulki vastavalt oma arengutasemele;
- tunneb ja nimetab numbreid ning seostab neid vastava hulgaga;
- kasutab matemaatilisi mõisteid (rohkem, vähem, sama palju, suurem, väiksem jne);
- sooritab lihtsamaid liitmise ja lahutamise tehteid Montessori materjalide abil;
- mõistab kümnendsüsteemi põhialuseid eakohasel tasemel;
- tunneb põhilisi geomeetrilisi kujundeid ja kehi;
- orienteerub ruumis ja kasutab ruumilisi mõisteid;
- märkab seaduspärasusi ja oskab jätkata lihtsaid mustreid;
- kasutab matemaatilisi teadmisi igapäevaelus probleemide lahendamisel;
- tunneb rõõmu matemaatiliste ülesannete iseseisvast lahendamisest.

4. Lugemiseoskuse ja kõne arendamine, kirjutamine. (Emakeel)

Laps tuleb lasteaeda selle kõne arengu pagasiga, mille on talle andnud kodu. Meie ülesanne on aidata lapsel omandada erinevaid kõnetegevuse liike: kuulamine, rääkimine, lugemine ja kirjutamine. Kõik kõnetegevuse vormid on igapäevase tähelepanu ja eesmärgipärase õpetamise osa.

4.1. Suulise kõne arendamine toimub mitmel viisil:

- 4.1.1. Igapäevases suhtluses, millele pööratakse suurt tähelepanu. Selle käigus annab õpetaja lapsele eeskuju õigekeelsest kõnest, kuulamisoskusest ja oma mõtete väljendamisest.
- 4.1.2. Kolmeetapiline õpetus – individuaalne töö lapsega, mille käigus õpetaja annab lapsele uusi nimetusi ja mõisteid ümbritseva maailma objektide: loomade, lindude, taimede, looduse nähtuste, inimeste ametite jms kohta ning õpetab neid klassifitseerima ja üldistama.
- 4.1.3. Väikese rühma tunnid, mille koosseis määratakse laste arengu taseme ja huvide järgi. Ühistegevuste teemad plaanib õpetaja vastavalt lasteaia programmile või laste elus toimunud sündmustele. Sealjuures arvestab õpetaja laste meeleolu ja soove. Ühistegevust ette valmistades mõtleb õpetaja läbi nii uue teabe, terminite ja mõistete mahu kui ka materjalid, mille abil lapsed saaksid õpitut hiljem korrata ja süvendada.
- 4.1.4. Koguringid ehk kogu rühma ühisringid, mis sisaldavad artikulatsiooniharjutusi, sõrmemänge, keerdküsimuste ja luuletuste õppimist, mõistatuste lahendamist, lugemist ja erinevate sündmuste ning nähtuste arutamist, samuti laste esinemisi ettekannete või projektidega.
- 4.1.5. Suulise kõne arendamise tundides kasutab õpetaja
 - õppekaarte
 - realistlikke loomade ja erinevate esemete kujusid
 - raamatuid
 - laste entsüklopeediaid
 - õppe-mänge.

4.2. Kirjutamine ehk käe kirjutamiseks ettevalmistamine algab peenmotoorika ning sõrmede ja käelaba liigutuste arendamisest. Laps harjutab üksikute täheelementide kirjutamist ning arendab silma ja käe koostööd (sensomotoorset koordineerimist).

- metallkujundid;
- kriiditahvleid;
- mustrite kopeerimise ülesandeid;
- värvimispilete;
- kirjatähevihikuid.

4.3. Lugemisoskuse kujunemine Montessori keskkonnas põhineb häälikute meelelisel tajumisel ning kirjutamise varasemal omandamisel. Õppimine toimub kolmes etapis:

4.3.1. Häälikud ja tähed. Lugema õppimine algab üksikute häälikute eristamisest sõnas ja nende asukoha määramisest. Selle käigus areneb lapse fonoloogiline teadlikkus ning ta õpib häälikuid kuulma ja ära tundma. Seejärel tutvub laps häälikute sümbolitega ehk tähtedega, luues seose kuuldava hääliku ja sellele vastava kirjamärgi vahel.

- Häälikumäng
- Liivapaberi tähed

4.3.2. Sõnade moodustamine. Kui laps on omandanud mõned täis- ja kaashäälikud, pakutakse talle võimalust moodustada tähtedest sõnu ja hiljem ka lauseid ladumistähtede abil. Laps kuulab sõna, määrab, millistest häälikutest see koosneb, leiab neile vastavad tähed ning asetab need lauale või matile. Selles etapis laps „kirjutab“ sõnu, kuigi ta ei oska neid veel lugeda.

- Ladumistähed
- kriiditahvleid
- töölehte

4.3.3. Üleminek lugemisele. Tänu sellele, et laps oskab juba sõnu ära tunda ja neid ladumistähtede abil moodustada, toimub lugema õppimine kergelt ja loomulikult. Lugemine kujuneb lapse jaoks intuiitivseks protsessiks ning areneb tema individuaalses tempos.

- karpid väikeste esemetega esimeseks lugemiseks
- ümbritseva keskkonna esemete nimetuste lugemine
- kolmeosalised kaardid
- käskluste lugemine ja täitmine
- lugemisraamatud.

4.4. Eesti keel kui teine keel.

Montessori lasteaias omandavad muu emakeelega lapsed eesti keele keelekümluse põhimõttel, loomulikult ja igapäevases keelekeskkonnas. Keeleõpe toimub lapse igapäevaste tegevuste, mängu, suhtlemise ja õppimise kaudu ning lähtub lapse individuaalsest arengutempost ja kõne arengu sensitiivsest perioodist. Õppimine põhineb praktilisel kogemusel ning ei toetu mehaanilisele päheõppimisele.

Õpetaja ülesanne on kujundada lapses positiivne hoiak eesti keele suhtes, äratada huvi keele kasutamise vastu ning toetada lapse enesekindlust suhtlemisel. Eesti keelt kasutatakse järjepidevalt kogu päeva jooksul – Montessori tegevustes, igapäevastes toimingutes, mängudes ja suhtluses kaaslastega.

Paljud lapsed omandavad eesti keele loomulikult igapäevase suhtlemise ja ühistegevuste käigus. Kui laps vajab täiendavat tuge, pakub õpetaja individuaalseid või väikese rühma keeletegevusi, kasutades Montessori keelevaldkonna õppematerjale ning mitmekesiseid mängulisi meetodeid sõnavara, häälduse ja suhtlemisoskuse arendamiseks.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena laps:

- suhtub eesti keelde positiivselt ning kasutab seda julgelt igapäevases suhtluses;
- mõistab ja kasutab eakohaseid igapäevaseid sõnu, väljendeid ja lihtsamaid lauseid;
- järgib lihtsaid eestikeelseid juhiseid ja korraldusi;
- laulab lihtsaid eestikeelseid lastelaule ning osaleb liikumismängudes;
- kasutab omandatud sõnavara mängudes ja igapäevastes olukordades;
- suhtleb eesti keeles õpetaja ja eestikeelsete eakaaslastega vastavalt oma keeleoskuse tasemele;
- laiendab järjepidevalt oma sõnavara ning arendab hääldust loomuliku keelekasutuse kaudu;
- tunneb rõõmu eesti keele õppimisest ning on motiveeritud seda kasutama.

4.5. Eeldatavad õpitulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena laps:

- väljendab oma mõtteid, tundeid ja vajadusi selgelt ning eakohaselt;
- kuulab tähelepanelikult ning osaleb vestlustes;
- kasutab aktiivselt rikast ja mitmekesist sõnavara;
- tunneb huvi raamatute, lugude ja kirjakeele vastu;
- eristab sõnades häälikuid ning märkab nende järjestust;
- tunneb tähti ning seostab neid vastavate häälikutega;
- koostab sõnu liikuvast tähestikust;
- kirjutab lihtsamaid sõnu ja lauseid vastavalt oma arengutasemele;
- loeb eakohaseid sõnu, lauseid ja lühitekste;
- kasutab lugemis- ja kirjutamisoskust iseseisvalt oma igapäevastes tegevustes.

5. Kosmiline kasvatus.

5.1. Sisu.

Kosmiline kasvatus Montessori pedagoogikas on lähenemisviis ümbritseva maailma tundmaõppimisele, mille eesmärk on kujundada lapses arusaam maailmast ja universumist kui omavahel seotud tervikust. Laps õpib märkama seoseid looduse, inimese ja ühiskonna vahel ning mõistma oma rolli selles tervikus.

Õppetegevus põhineb järgmistel põhimõtetel:

- lapse aktiivsel osalemisel ja iseseisval avastamisel;

- lapse varasema kogemuse väärtustamisel ja selle sidumisel uute teadmistega;
- spetsiaalselt ettevalmistatud õppematerjalide kasutamisel, mis võimaldavad uut teavet omandada erinevate meelte kaudu;
- võimalusel jätkata materjalidega iseseisvat tööd ka pärast ühistegevust.

Õppetegevused algavad sageli vestlusega, mille käigus lapsed jagavad oma kogemusi, tähelepanekuid ja teadmisi. Seejärel tutvutakse mõne loodusliku või inimese loodud objektiga, selle mudeli või nähtusega ning uuritakse seda erinevate meelte abil.

Kuna Montessori lasteaia õpivad eri vanuses lapsed koos, toimuvad mõned tegevused väikestes rühmades erineva raskusastmega. Rühmade moodustamisel arvestatakse lisaks vanusele ka lapse arengutaset ja huve. Kui tegevus lapsele ei sobi või ei paku talle huvi, võib ta valida mõne muu töö. Suur osa tegevustest toimub siiski kogu rühmaga, kus vanemad lapsed toetavad nooremaid. Vanematele lastele annab see võimaluse oma teadmisi süvendada ja kogemusi sõnastada, nooremad aga õpivad kaaslaste eeskujul. Õpetaja valmistab iga tegevuse hoolikalt ette, kuid jätab ruumi paindlikkusele ja laste algatustele. Ta valib õppematerjalid, kavandab küsimused, mis suunavad lapsi mõtlema, uurima ja seoseid looma, ning valmistab ette võimalused iseseisvaks tööks. Õppetegevuse kulg kujuneb laste huvide, küsimuste ja aktiivse osalemise järgi.

Kosmiline kasvatus on üles ehitatud teemaplokkidena. Ühte teemat käsitletakse erinevates tegevustes ja õppevaldkondades, mis aitab lapsel kujundada maailmast tervikliku ja mitmekülgse arusaama ning luua seoseid erinevate nähtuste vahel.

5.2. Kosmilise kasvatusprogrammi teemaplokkide loetelu, järjestus ja ligikaudne sisu:

- 5.2.1. Ettekujutuse kujundamine loodusest. Laps õpib eristama looduskeskkonda inimese loodud maailmast ning mõistma elusa ja eluta looduse erinevusi. Tegevuste kaudu kujuneb arusaam, et inimene on osa loodusest ning kõik looduses on omavahel seotud.
- 5.2.2. Neli põhielementi: vesi, tuli, maa ja õhk
 - Vesi. Laps tutvub vee omadustega, vee esinemisega looduses ning erinevate veekogudega. Käsitletakse vee tähtsust inimese, loomade ja taimede elus ning pööratakse tähelepanu vee säästlikule kasutamisele ja veekeskkonna hoidmisele.
 - Tuli. Laps õpib tundma tule rolli looduses ja inimese elus. Arutletakse teemal „Tuli – sõber ja tuli – vaenlane“, tutvutakse tule omadustega (kuju, värvus, temperatuur) ning põlevate ja mittepõlevate materjalidega. Suurt tähelepanu pööratakse tuleohutusele.
 - Maa ja pinnas. Laps tutvub pinnase tähtsusega taimedele, loomadele ja inimesele. Õpitakse tundma maavarasid ning arutletakse pinnase kaitsmise ja keskkonnahoiu üle.

- Õhk. Laps uurib õhu omadusi ja selle tähtsust elusloodusele. Tutvutakse ilmastiku ja kliimaga, õhu liikumise ning tuulega. Käsitletakse õhu rolli inimese, loomade ja taimede elus ning õhu puhtuse ja keskkonnakaitse olulisust

5.2.3. Ettekujutuse kujundamine taimede maailmast. Laps tutvub taimede kasvu ja arenguga ning õpib tundma tingimusi, mida taimed kasvamiseks ja eluks vajavad. Vaadeldakse aastaegade mõju taimede elutsüklile ning looduses toimuvatele muutustele.

Käsitletakse taimede tähtsust looduses ning nende rolli inimese ja loomade elus. Laps õpib tundma erinevaid taimerühmi ning õistaimede, puude ja pöösaste ehitust. Tutvutakse toataimedega ja nende hooldamise põhimõtetega.

Õppetegevustes uuritakse Eesti taimi ning võrreldakse neid eri loodusvööndites kasvavate taimedega, kujundades arusaama taimede mitmekesisusest ja kohastumisest erinevate elutingimustega.

5.2.4. Ettekujutuse kujundamine loomade maailmast.

Laps tutvub loomade kasvu ja arenguga, nende elupaikade, elutingimuste, toidu, vaenlaste ja kaaslastega ning õpib mõistma kliima mõju loomade elule. Vaadeldakse loomade kehaehitust, paljunemist ja hooajalisi muutusi nende elutsüklis.

Tutvutakse loomariigi mitmekesisusega, sealhulgas imetajate, lindude, kalade, roomajate, kahepaiksete ja putukatega.

Käsitletakse koduloomi, nende tähtsust inimese elus ning nende eest hoolitsemise põhimõtteid. Samuti õpitakse tundma tööloomi ja nende rolli inimese tegevuses.

Õppetegevustes tutvutakse Eesti loomadega ning võrreldakse neid eri loodusvööndites elavate loomadega, kujundades arusaama loomade mitmekesisusest ja kohastumisest erinevate elukeskkondadega.

5.2.5. Inimeseõpetus. Laps tutvub inimese keha ehituse, kehaosade ja peamiste elunditega ning õpib mõistma inimese sündi, kasvu ja arengut.

Käsitletakse tervisliku eluviisi põhimõtteid ning inimese organismi hoidmist.

Laps õpib mõistma tervisliku toitumise, liikumise, puhkuse, hügieeni ja turvalise käitumise tähtsust.

Tutvutakse inimesega kui sotsiaalse olendiga. Arutletakse inimese materiaalsete vajaduste (toit, eluase, riided, nõud, mööbel, transpordivahendid jm) ning vaimsete ja sotsiaalsete vajaduste (raamatud, kunst, suhtlemine, sõprus, armastus, loovus jm) üle.

Õppetegevustes pööratakse tähelepanu tunnete ja emotsioonide mõistmisele ning nende sobivale väljendamisemale. Lapsed tutvuvad erinevate kultuuride, rahvuste ja traditsioonidega ning õpivad väärtustama mitmekesisust ja üksteise erinevusi.

Samuti tutvutakse erinevate ametite ja elukutsetega ning mõistetakse, kuidas eri ametite esindajad on omavahel seotud ja üksteisest sõltuvad.

5.2.6. Mina ja minu perekond

Laps tutvub oma perekonna liikmete ja sugulussuhetega ning õpib

nimetama pereliikmeid ja nende nimesid. Koos lapsega koostatakse sugupuu ning räägitakse perekonna ajaloost ja põlvkondade omavahelistest seostest.

Laps õpib tundma oma pereliikmete ameteid ja igapäevaseid toimetusi ning mõistab, kuidas ta saab kodustes tegemistes abiks olla. Samuti kujundatakse iseseisvust eneseteenindusoskuste kaudu.

Õppetegevustes räägitakse pereliikmete ühistest harrastustest, vaba aja veetmise viisidest ja perekondlikest traditsioonidest.

Lapsed koostavad oma elu ja perekonna oluliste sündmuste ajajooni ning jutustavad oma vanemate, vanavanemate ja teiste lähedaste elust.

Tutvutakse koduloomade ja toataimedega ning õpitakse nende eest hoolitsema.

Laps õpib tundma oma kodu – maja või korterit, selle ruume, nende otstarvet ja sisustust. Samuti tutvutakse koduses majapidamises kasutatavate esemete, näiteks mööbli, nõude, mänguasjade ja teiste igapäevaste tarbeesemetega.

- 5.2.7. Minu linn. Laps kujundab ettekujutuse linnast kui elukeskkonnast ning õpib eristama linna ja küla. Tutvutakse tänavate, puisteede ja väljakute mõistetega.

Laps õpib tundma oma kodulinna nime, olulisemaid tänavaid, oma kodust aadressi ja lasteaia aadressi. Tutvutakse linna ajaloo, tähtsamate ajalooliste hoonete ja vaatamisväärsustega.

Õppetegevustes tutvutakse linna erinevate asutustega, nagu kauplused, haiglad, kinod, lasteaia, koolid, muuseumid, raamatukogud, teatrid ja kohvikud. Arutletakse nende otstarbe ning neis kehtivate käitumisreeglite üle.

Laps õpib eristama kõnniteed ja sõiduteed ning omandab põhilised liiklusohutuse ja tänaval käitumise reeglid. Tutvutakse reisijate- ja kaubaveotranspordi liikidega ning ühistranspordis käitumise tavadega. Samuti saadakse teadmisi linna ehitamisest, arengust ja korrashoiust. Tutvutakse ehitusmasinate, erinevate ehituserialade ning linna puhtuse ja heakorra eest hoolitsevate ametitega.

- 5.2.8. Minu riik. Laps tutvub Eesti nime, pealinna, riigi asukoha ja kujuga kaardil. Kujundatakse ettekujutus Eesti suurusest, loodusest, kliimast ning taime- ja loomariigi mitmekesisusest.

Õppetegevustes tutvutakse Eestis elavate inimeste, nende kultuuride, traditsioonide ja rahvakunstiga. Kujundatakse lugupidavat suhtumist erinevatesse kultuuridesse ning arendatakse arusaama Eesti kui mitmekesise ühiskonna väärtustest.

Laps õpib tundma Eesti riiklikke sümboleid – lippu, vappi ja hümnit – ning tutvub ka teiste oluliste rahvuslike sümboolite ja traditsioonidega.

- 5.2.9. Minu planeet. Laps kujundab esmase ettekujutuse planeedist Maa ning selle kohast universumis. Tutvutakse Maa kujutamisega gloobusel ja kaardil ning õpitakse tundma mandreid ja ookeane.

Õppetegevustes saadakse teadmisi Maa ehitusest, atmosfäärist ning erinevatest pinnavormidest, nagu tasandik, kungas, org ja mägi. Tutvutakse

ka rannavormidega, sealhulgas saarte, poolsaarte, lahtede, väinade ja saarestikega. Laps õpib kasutama lihtsat plaani ja kaarti ning mõistma nende otstarvet.

Tutvutakse maailma erinevate loodusvööndite ja bioomidega ning nende taime- ja loomariigiga. Laps saab esmase ettekujutuse maailmajagudest, erinevatest riikidest, rahvastest, kultuuridest ja nende elukeskkonnast. Olulisel kohal on keskkonnateadlikkuse kujundamine. Laps õpib mõistma looduse hoidmise tähtsust, tutvub jäätmete sorteerimise ja taaskasutuse põhimõtetega ning saab teadmisi taastuvatest energiaallikatest ja kestliku eluviisi olulisusest.

- 5.2.10. Maailmaruum. Laps tutvub kosmose ja taevakehadega ning saab esmase ettekujutuse planeetidest, tähtedest, komeetidest, meteoroididest ja meteoriitidest.

Õppetegevustes tutvutakse Päikesesüsteemi ja selle planeetidega ning Kuu rolliga Maa elus. Laps õpib mõistma Maa liikumist ümber Päikese ja ümber oma telje ning nende seost päeva ja öö ning aastaegade vaheldumisega.

Tutvutakse kosmose uurimise ajalooga, astronautide töö ning kosmosetehnoloogia arenguga.

Laps kujundab ettekujutuse aja kulgemisest ja selle mõõtmisest. Õpitakse tundma ööpäeva osi (hommik, päev, õhtu, öö), nädalapäevi, kuid, aastaagu ja aastat.

Tutvutakse kalendriga ning õpitakse kasutama kella ja mõistma ajaühikuid (sekund, minut, tund, ööpäev).

- 5.2.11. Kliima ja aastaajalised muutused looduses ning inimeste elus. Laps tutvub aastaegade vaheldumise põhjustega ning mõistab nende järjestust ja omavahelist seost. Kujundatakse esmased teadmised Maa kliimavöötmetest ja nende eripäradest.

Õppetegevustes vaadeldakse aastaajalisi muutusi eluta looduses, nagu õhutemperatuur, päevavalguse kestus, sademed, pinnase seisund ja lumikatte kujunemine.

Samuti uuritakse muutusi eluslooduses – taimede ja loomade elutsükli ning seda, kuidas nende elu sõltub aastaajalistest muutustest looduses. Erilist tähelepanu pööratakse Eesti loodusele ning sellele, kuidas taimed ja loomad eri aastaagadel muutuvad ja kohanevad.

Laps õpib märkama ka aastaegade mõju inimese igapäevaelule, sealhulgas riietusele, tegevustele ja hooajalistele töödele.

- 5.3.** Kosmilise kasvatuse tegevuste ettevalmistamisel ja läbiviimisel kasutab õpetaja mitmesuguseid õppematerjale ja õppevahendeid, mis toetavad lapse uurimis- ja avastamishuvi ning aitavad kujundada terviklikku arusaama ümbritsevast maailmast:

- elus- ja eluta looduse pärisobjekte
- pildikaarte ja näitlikke õppematerjale
- geograafilisi puslesid
- botaanilisi puslesid

- raamatuid ja entsüklopeediaid
- töölehti
- muuseumiõppe programme ja õuesõpet.

5.4. Eeldatavad õpitulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena laps:

- tunneb huvi looduse ja ümbritseva maailma vastu;
- märkab looduses toimuvaid muutusi;
- kirjeldab elus- ja eluta looduse nähtusi;
- tunneb Eesti looduse iseloomulikke taimi ja loomi;
- väärtustab loodust ning hoolib keskkonnast;
- sorteerib jäätmeid ja mõistab taaskasutuse olulisust;
- kasutab lihtsamaid kaarte, gloobust ja mudeleid;
- mõistab inimese ja looduse omavahelisi seoseid.

6. Sotsiaalse elu tunnid.

6.1. Sisu.

Sotsiaalsete oskuste kujundamine Montessori lasteaias lähtub lapse vanusest, arengutasemest ja individuaalsetest vajadustest. Õpetaja toetab last järk-järgult iseseisvuse, enesekindluse, vastutustunde ning positiivsete suhete kujunemisel.

2–3-aastaste laste puhul on peamisteks eesmärkideks turvalise suhte õpetajaga loomine, kohanemine rühmaeluga, kultuuri- ja hügieeniharjumuste kujundamine ning igapäevaste käitumisreeglite omandamine. See toetab lapse iseseisvuse, sotsiaalsete oskuste ja õpimotivatsiooni arengut.

3–4-aastaste laste arengus muutuvad oluliseks suhted eakaaslastega. Õpetaja aitab lastel õppida sõbralikku suhtlemist, koostööd, oma tunnete väljendamist ning konfliktide rahumeelset lahendamist. Tähtsal kohal on lapse kogemus, et teda aktsepteeritakse sellisena, nagu ta on – ilma võrdlemise ja hinnanguteta.

5–6-aastased lapsed suudavad juba arutleda käitumise põhjuste ja tagajärgede üle ning võtta suuremat vastutust oma suhete ja tegevuste eest. Õpetaja loob võimalusi ühiseks mänguks, õppimiseks ja tegutsemiseks, toetades laste oskust ühiselt planeerida, rolle jagada, üksteist aidata, kaaslaste arvamusega arvestada ning ühiselt tulemusi hinnata.

Sotsiaalsete oskuste õpetamine ei piirdu käitumisreeglite selgitamisega, vaid põhineb nende järjepideval harjutamisel igapäevastes olukordades. Iga laps omandab uusi oskusi talle sobivas tempos. Õpetaja ei oota kohest täiuslikku käitumist, vaid loob turvalise keskkonna, kus laps saab oma kogemustest õppida, märgata oma eksimusi ning neid iseseisvalt parandada.

Peamisteks õppematerjalideks on rühma igapäevaelu, laste omavahelised suhted, täiskasvanute eeskuju ning spetsiaalselt kavandatud ühistegevused.

Sotsiaalseid oskusi arendatakse vestluste, arutelude, rollimängude ja erinevate olukordade läbimängimise kaudu. Lapsed saavad proovida erinevaid rolle, kogeda erinevaid vaatenurki ning otsida koos sobivaid lahendusi.

Sotsiaalsete oskuste tegevused võivad toimuda kogu rühmaga, väiksemates alarühmades või individuaalselt, sõltuvalt laste vanusest, vajadustest ja rühmas

esile kerkinud olukordadest. Teemad lähtuvad eelkõige laste igapäevaelust ja tegelikest sotsiaalsetest olukordadest, aidates neil omandada oskusi, mida nad saavad kohe oma igapäevases suhtlemises rakendada.

6.2. Sotsiaalse elu oskuste arendamise tegevused võib jagada järgmisteks teemavaldkondadeks:

- Mina ja minu perekond (minu pereliikmed ja sugulussuhted; pereliikmete huvid ja lemmiktegevused; kodused kohustused ja üksteise abistamine; pereliikmete ametid; hoolimine väiksematest ja eakatest; ühine vaba aja veetmine)
- Mina ja minu lastehoid (tutvumine ja enda tutvustamine; tervitamine ja hüvastijätmine; tänamine ja vabandamine; viisakas palumine ja keeldumine; lastehoiu töötajad ja nende ametid; teiste töö väärtustamine; meie ühised kokkulepped ja reeglid).
- Mina ja minu tunded (miks ma nutan; mis teeb mind rõõmsaks; kuidas minu käitumine mõjutab teisi; kuidas saan teisele rõõmu valmistada; kuidas saan teist lohutada või rahustada; mis mind huvitab; mis mulle meeldib ja mis mitte).
- Turvaline käitumine õues (õues, tänaval ja teel liiklemine; ohutu käitumine mänguväljakul ja avalikus ruumis).
- Käitumine avalikes asutustes (kaupluses; tervisekeskuses; raamatukogus, ühistranspordis).
- Kultuuriasutustes käitumine (teatris; kinos; kontserdil).
- Külla minek (millal ja miks külla minnakse; kingituse valimine ja õnnitlemine; viisakas käitumine söögilauas).
- Külaliste vastuvõtmine (külaliste kutsumine; laua katmine; hooliv ja tähelepanelik võõrustamine).
- Hügieen (igapäevased hügieeniharjumused; puhtuse hoidmine).
- Tervislik toitumine (tasakaalustatud toitumine; tervislikud toiduvalikud).
- Hammaste eest hoolitsemine
- Liikumise ja spordi tähtsus
- Lemmikloomade eest hoolitsemine
- Toataimed ja nende eest hoolitsemine
- Keskkonnahoid (kaitsealused taimed ja loomad; veekogude hoidmine; mets kui väärtuslik elukeskkond; metsloomad; taastuvenergia ja roheline energia).
- Kodumasinate ohutu kasutamine
- Ohutus kodus, õues ja looduses
- Kuidas käituda võõra inimesega
- Tuli – söber ja tuli – oht
- Käitumine hädaolukordades
- Digiseadmed – võimalused ja ohud (nutiseadmete teadlik kasutamine; tasakaal digimaailma ja päriselu vahel).

6.3. Eeldatavad õpitulemused.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena laps:

- suhtub kaaslastesse ja täiskasvanutesse lugupidavalt;
- oskab tervitada, tänada, vabandada ja abi paluda;
- väljendab oma tundeid sobival viisil;
- arvestab teiste soovide ja vajadustega;
- lahendab lihtsamaid konflikte rahumeelselt;
- järgib rühma kokkuleppeid;
- tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma tegevuse eest

7. Kunsti tajumise õpetamine läbi isikliku loova tegevuse.

7.1. Sisu.

Kujutava kunsti õpetamine Montessori pedagoogikas on lapse ja õpetaja ühine avastamisprotsess, mille käigus arenevad nii teadmised, loovus kui ka esteetiline tunnetus. Maria Montessori on öelnud: „Et aidata lapsel arendada joonistamisannet, peame kujundama silma, mis näeb, käe, mis kuuletub, ja hinge, mis tunneb.“

Kujutava kunsti tegevuste eesmärk on toetada lapse loovuse, kujutlusvõime ja eneseväljendusoskuse arengut ning aidata tal mõista ja kogeda kunsti praktilise tegevuse kaudu. Õppimine toimub uurimise, katsetamise ja iseseisva loomise kaudu, kus laps omandab teadmisi kunstikeelest, materjalidest ja erinevatest väljendusviisidest oma vahetu kogemuse kaudu.

7.2. Õpetaja loob lastele võimaluse vabaks loovtegevuseks, kus laps saab iseseisvalt valida töövahendid, materjalid, töö aja ning oma loomingu teema. Lapse loovuse toetamiseks on keskkonnas kättesaadavad erinevad materjalid ja tegevused:

- lõikamine kääridega
- joonistamine pliiatsite, kriitide ja värvidega
- värvidega katsetamine ja värvide segamine
- kollaažide ja aplikatsioonide valmistamine
- meisterdamine looduslikest materjalidest
- voolimine plastiliinist või savist
- tikkimine, nõõrimine ja lihtsamad punumistehnikad.

7.3. Õpetaja suunab lapsi märkama ilu ümbritsevas keskkonnas, väärtustama esteetikat ning väljendama oma ideid loovalt. Lapsed osalevad rühmaruumi kaunistamisel, pidulike sündmuste kujundamisel ning tutvuvad rahvakunsti, klassikalise kunsti ja erinevate kunstiliikidega.

7.4. Eeldatavad õpitulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena laps:

- tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- kasutab erinevaid kunstmaterjale ja töövahendeid eesmärgipäraselt;
- katsetab erinevaid värve, kujundeid ja töövõtteid;
- väljendab oma mõtteid, tundeid ja kogemusi kunstilise tegevuse kaudu;
- töötab iseseisvalt ning viib alustatud töö võimalusel lõpule;

- väärtustab enda ja teiste loomingut;
- märkab ilu ümbritsevas keskkonnas ning tunneb huvi erinevate kunstiliikide vastu.

8. Muusikaline kasvatus.

8.1. Sisu.

Maria Montessori pidas muusikalist kasvatust süsteemseks ja teadlikult kavandatud õppeprotsessiks. Muusikaline kasvatus ei piirdu üksnes kuulmise ja rütmide arendamise, muusika kuulamise, laulmise või pillimängu õppimisega. Sama oluline on luua keskkond, kus lapsed saavad ise muusikat luua, improviseerida ning kogeda musitseerimisrõõmu nii iseseisvalt kui ka koos teistega. Loovus, soov katsetada ja väljendada end muusika kaudu on lapse loomulikud omadused, mida tuleb toetada.

Muusikalise kasvatus eesmärk on kujundada muusikahuviline ja muusikat mõistev inimene, kes oskab nautida erinevaid muusikastiile ning väljendada end muusika kaudu.

Selle eesmärgi saavutamiseks toetatakse järgmiste oskuste arengut:

- muusikalise kuulmise ja rütmitaju arendamine
- laulmisoskuse kujundamine
- liikumise ja muusika omavahelise seose mõistmine ning liikumine vastavalt muusika iseloomule
- improvisatsiooni- ja loovoskuse arendamine muusikaliste mängude ja ühismusitseerimise kaudu
- erinevate muusikainstrumentide kasutamine ja esmased pillimänguoskused
- tähelepanelik ja teadlik muusika kuulamine.

8.2. Helide maailma tajumine algab lapse jaoks vaikuse, muusika ja erinevate ümbritsevate helide võrdlemisest. Selline meeleline kogemus aitab arendada kuulumistundlikkust ning kujundab lapse muusikalist vaistu.

Maria Montessori nimetas neid tegevusi vaikuseharjutusteks (vaikuse mängud), mis on oluline osa Montessori muusikalisest kasvatusest. Vaikuseharjutuste käigus õpivad lapsed peatuma, rahunema ning tähelepanelikult kuulama ümbritsevat maailma. Nad õpivad märkama ka kõige vaiksemaid helisid – lehtede sahinat, linnulaulu, kella tiksumist või kaugel kostvaid hääli.

Sellised tegevused arendavad lisaks muusikalisele kuulmisele ka tähelepanuvõimet, keskendumisoskust, eneseregulatsiooni ning teadlikku kohalolu.

8.3. Teine oluline osa Montessori muusikalisest kasvatusest on rütmide arendamine ning lapse loomuliku, rahuliku ja koordineeritud liikumise toetamine. Igapäevase õppetöö lahutamatuks osaks on joonel kõndimine (liikumine joonel) muusika rütmis ja tempos ning lihtsad liikumisega laulud, mida lapsed rõõmuga kaasa teevad. Need tegevused aitavad arendada tasakaalu, kehahoiakut, koordinatsiooni, keskendumisvõimet ja rütmitaju.

Ringitegevustes õpivad lapsed rütmi kuulama, ära tundma ja taasesitama, kasutades selleks löökpille või oma kehapilli.

8.4. Montessori rühma ettevalmistatud keskkonnas on lastele kättesaadavad erinevad muusikamaterjalid, millega nad saavad töötada iseseisvalt, vastavalt oma huvile ja arenguvajadusele. Laps võib valida muusikalise tegevuse ise ning tegeleda sellega nii kaua, kui ta soovib.

- löökpillide komplekt
- muusikakellade komplekt
- kaarte noodinimede, lihtsate meloodiate ja rütmiharjutustega
- plaadimängija erinevate muusikapalade kuulamiseks.

8.5. Eeldatavad õpitulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena laps:

- kuulab tähelepanelikult muusikat ja ümbritsevaid helisid;
- eristab vaikust, erinevaid helisid ja rütme;
- laulab eakohaseid laule;
- liigub muusika rütmis ja tempos;
- kasutab lihtsamaid rütmipille;
- improviseerib muusika ja liikumise kaudu;
- tunneb rõõmu ühisest musitseerimisest.

9. Liikumine

9.1. Õpetaja eesmärk on kujundada lastes huvi liikumise vastu, toetada positiivset suhtumist tervislikku eluviisi ning luua eeldused lapse harmooniliseks kehaliseks arenguks.

Selle eesmärgi saavutamiseks toetatakse järgmisi oskusi ja teadmisi:

- kehaliste võimete arendamine, sealhulgas painduvus, tasakaal, koordinatsioon ning käte peen- ja üldmootorika;
- põhiliste liikumisoskuste omandamine (kõndimine, jooksmine, hüppamine, pööramine, ronimine), pöörates tähelepanu õigele ja ohutule liikumistehnikale;
- esmase ettekujutuse kujundamine erinevatest spordialadest;
- liikumismängude mängimine ning kokkulepitud reeglite järgimine;
- eesmärgipärase tegutsemise, eneseregulatsiooni ja kehalise teadlikkuse arendamine;
- tervislike eluviiside kujundamine, sealhulgas teadmised tervislikust toitumisest, piisavast liikumisest, karastamisest, puhkusest ja teiste tervist toetavate harjumuste väärtustamisest.

9.2. Montessori pedagoogika üheks aluspõhimõtteks on liikumisvabadus, mis on lahutamatu osa õppeprotsessist. Lapsed liiguvad päeva jooksul loomulikult ja pidevalt, töötades erinevate Montessori õppematerjalidega. Praktilise elu harjutused ning töö sensorsete, matemaatiliste ja keelematerjalidega eeldavad lapse aktiivset liikumist, esemete kandmist,

materjalide paigutamist, kõndimist ja keha teadlikku kasutamist.

Lapsel on vabadus valida endale sobiv töökoht. Ta võib töötada laua taga või põrandal istudes.

9.3. Lapsel on võimalus oma liikumisvajadust iseseisvalt rahuldada spetsiaalselt sisustatud liikumisenurgas alati, kui ta seda vajab. Nii toetatakse lapse loomulikku liikumisaktiivsust kogu päeva vältel.

9.4. Õues viibimise ajal hõlmab liikumistegevus lisaks aktiivsetele mängudele ka looduse uurimist ning praktilisi tegevusi.

9.5. Lisaks vabale liikumisele, igapäevastele rutiinidele ja lapse iseseisvale kehalisele aktiivsusele toimuvad kaks korda nädalas õpetaja juhendamisel liikumistegevused.

9.6. Eeldatavad õpitulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusena laps:

- liigub enesekindlalt ja koordineeritult;
- kasutab eakohaselt põhilisi liikumisoskusi (kõndimine, jooksmine, hüppamine, ronimine);
- järgib liikumismängude kokkulepituid reegleid;
- hoolitseb oma tervise eest ning mõistab liikumise tähtsust;
- kasutab liikumisvahendeid ohutult;
- tegutseb iseseisvalt ja arvestab kaaslastega;
- tunneb liikumisest rõõmu.

10. Lapse arengu jälgimine ja hindamine.

Montessori pedagoogikas on lapse arengu toetamise peamiseks meetodiks teaduslik vaatlus. Õpetaja jälgib lapse spontaanset tegevust ettevalmistatud keskkonnas, et mõista tema individuaalset arengut, huvisid, vajadusi ja õppimisviisi. Vaatlus võimaldab näha last sellisena, nagu ta tegelikult on, ning teha pedagoogilisi otsuseid lapse tegelikest vajadustest lähtudes.

Vaatluse käigus kogub õpetaja objektiivset teavet lapse tegevuse kohta vabade Montessori tööde ajal, õues mängides, loovtegevustes ning igapäevastes praktilise elu olukordades. Tegemist on kaasava vaatlusega, mille puhul õpetaja osaleb lapse igapäevaelus, toetades teda vajaduse korral, kuid sekkudes võimalikult vähe.

Vaatluste põhjal hindab õpetaja lapse arengut, kavandab individuaalseid õpieesmärke, täiendab ettevalmistatud keskkonda ning vajadusel kohandab oma pedagoogilisi võtteid. Samuti aitab vaatlus märgata võimalikke arengulisi raskusi ning kavandada lapsele sobivat tuge koostöös pere ja vajaduse korral tugispetsialistidega.

Lapse õppeprotsessi jälgimiseks ja tema arengu dünaamika hindamiseks kasutatakse Montessori koolidele mõeldud veebikeskkonda [Transparent Classroom](#), kuhu õpetajad

sisestavad igapäevaselt tähelepanekuid lapse tegevuste, omandatud oskuste ja arenguprotsessi kohta.

Vaatluste põhjal koostatakse ülevaated järgmistes arenguvaldkondades:

- sotsiaalne ja emotsionaalne areng;
- tunnetus- ja õpioskused;
- kõne ja keele areng;
- kunstiline ja esteetiline areng;
- kehaline areng.

Lasteaia õppimise jooksul koostatakse igale lapsele individuaalne arengukaart, mis annab tervikliku ülevaate tema arengust ning toetab koostööd lapsevanematega.

Lapse oskuste ja teadmiste kujunemist hinnatakse kolmeastmelise kujundava hindamise skaala alusel:

- järjepidevalt – oskus või teadmine on kindlalt omandatud ja avaldub iseseisvalt;
- kujunemas – oskus või teadmine on arenemas ning avaldub ebaregulaarselt või vajab veel juhendamist;
- ei avaldu veel – oskus või teadmine ei ole veel kujunenud.

Üks kord aastas – ning uute laste ja lõpetajate puhul kaks korda aastas – koostatakse põhjalik psühholoogilis-pedagoogiline iseloomustus.

Õpiraskustega laste puhul tehakse selliseid hinnanguid sagedamini.

11. Erivajadustega lapse arengu toetamine.

11.1. Montessori pedagoogika pakub mugavat ja toetavat keskkonda erinevate võimete ja õppimisstiilidega lastele. See hõlmab ka erivajadustega lapsi, sealhulgas füüsiliste puuetega lapsi, lapsi, kellel esineb raskusi lugemise, kirjutamise ja/või matemaatika õppimisel, samuti ATH-ga ning kerge ja mõõduka raskusastmega autismispektri häirega lapsi.

11.2. Peamised meetodi põhimõtted, mis toetavad erivajadustega last

- Kord ja struktuur: Igal esemel on oma kindel koht, mis aitab vähendada lapse ärevust ning loob turvatunde tänu keskkonna selgusele ja etteaimatavusele.
- Sensoorne kogemus: Materjalid kaasavad erinevaid meeli, aidates lapsel maailma tundma õppida puudutuste, helide ja vormide kaudu.
- Valikuvabadus: Laps saab ise valida, millise materjaliga ta soovib töötada. See arendab iseseisvust ning võimaldab õppida ja areneda omas tempos.
- Võistlemise puudumine: Puuduvad hinded ja teistega võrdlemine – oluline on lapse isiklik areng ja edasimineku. See aitab keskenduda ning vähendab emotsionaalset pinget.
- Igapäevaelu harjutused: Arendavad praktilisi oskusi, iseseisvust ja eneseteenindusoskusi.

- Suur tähelepanu peenmotoorikale: Montessori lasteaias pööratakse suurt tähelepanu käelisele tegevusele. Õpikeskkonnas on palju materjale, mis aitavad arendada käte ja sõrmede peenliigutusi, sest liikumise ja praktilise tegevuse kaudu omandavad lapsed uusi teadmisi ning arenevad mitmekülgselt.

11.3. Montessori õpetajad on väljaõppinud vaatlejad, kes oskavad õpet individualiseerida kõigi laste jaoks, mitte ainult nende jaoks, kellel esineb õppimisraskusi.

Iga last tähelepanelikult jälgides kohandab õpetaja õppeprotsessi ja tegevusi vastavalt lapse vajadustele, pakkudes vajalikku tuge neile, kes seda vajavad. See võimaldab erinevate õppimisvajadustega lastel osaleda ühistes tegevustes koos oma eakaaslastega, olla sotsiaalselt kaasatud ning samal ajal saada individuaalset lisatuge vastavalt oma konkreetsetele vajadustele.

Selline lähenemine aitab igal lapsel Montessori rühmas areneda, õppida ja kogeda eduelamust.

11.4. Kui õpetaja märkab, et laps vajab täiendavat spetsialistide abi, teeb ta koostööd lapsevanematega ning aitab koostada ja rakendada lapse individuaalset tugiprogrammi. Õpetaja jälgib rakendatud toe ja teraapia tulemusi ning kaasab vajaduse korral tugispetsialiste.

12. Koostöö lapsevanematega.

Koostöö perega on Montessori pedagoogika lahutamatu osa. Lapse arengu toetamine on kõige tulemuslikum siis, kui lasteaed ja kodu tegutsevad ühiste eesmärkide nimel ning lapsevanemad on aktiivselt kaasatud lapse õpiteekonda.

Lapsevanemad saavad [Transparent Classroom](#) veebikeskkonna kaudu iga päev ülevaate lapse tegevustest lasteaias. Päevaaruanne sisaldab kirjeldust tegevustest ja Montessori õppematerjalidest, millega laps on töötanud, ning soovitusi, kuidas lapse huvi ja arengut samas valdkonnas ka kodus toetada.

Õppeaasta lõpus või enne arenguvestlust koostab õpetaja lapse kohta ajakohase arengukaardi, mis põhineb kogu õppeaasta jooksul tehtud vaatlustel ja dokumenteeritud tähelepanekutel.

Arenguvestlused toimuvad vähemalt üks kord õppeaastas, tavaliselt õppeaasta lõpus, ning vajadusel ka lapsevanema või õpetaja algatusel. Vestluse eesmärk on anda terviklik ülevaade lapse arengust, arutada tema tugevusi ja arenguvajadusi ning leppida kokku edasistes ühistes eesmärkides.

Montessori lasteaias pööratakse suurt tähelepanu kogu pere kaasamisele rühma ellu ning usalduslike ja sõbralike suhete loomisele. Selline koostöö aitab lapsel kogeda lasteaeda loomuliku osana oma elust ja perest ning toetab tema turvatunnet ja heaolu.

Selle eesmärgi saavutamiseks korraldatakse kaks korda aastas ühised pereüritused – jõulupidu ja suvepidu. Samuti kutsutakse lapsevanemaid osalema lapse jaoks olulistel sündmustel, näiteks sünnipäevadel, emadepäeval, isadepäeval ning muudel tähtpäevadel. Lapsevanemad on oodatud kaasa lööma ka muuseumiõppe, õppekäikude ja ekskursioonide korraldamisel ning läbiviimisel.

13. Õppekava arendamise ja uuendamise kord.

Õppekava arendamine ja uuendamine toimub regulaarselt, lähtudes laste arenguvajadustest, lastevanemate ja õpetajate tagasisidest ning õigusaktides ja riiklikus õppekavas tehtud muudatustest.

Õppekava muudatused valmistatakse ette koostöös pedagoogilise personaliga ning kinnitatakse lasteaia pidaja poolt vastavalt lasteaia juhtimiskorrale.